

Kerstfeest

In de vroeg-vallende december-avond komt de trek-schuit in de stad aan en meert aan de kade. 'n Kwieke jonge kerel springt van boord. Het is Johan van Vuren. Hij is blij weer in zijn vaderstad terug te zijn. Lang vertoefde hij in de zuidelijke Nederlanden. Daar leerde hij het bierbrouwersvak. En nu hij dit onder de knie heeft keert hij naar huis terug. Hij verlangt naar zijn ouders. Hij verlangt ook naar Nel Sijpesteyn. Maar och, dat verlangen gaat met verdriet gepaard. Hij houdt van Nel en hij vermoedt, dat zij wederkerig van hem houdt. Maar de oude heer Sijpesteyn wil er niets van weten. Begrijpelijk enigszins. Johan is immers de zoon van één van zijn knechten, Teun van Vuren. Juist daarom is Johan naar het zuiden gegaan. Hij heeft er hard gewerkt en heel veel geleerd. Hij is nu bekwaam genoeg om zelf met een bierbrouwerij te beginnen. Het geld, dat hij in het zuiden verdiende, heeft hij zuinig bewaard. Wie weet, zal het hem gelukken. Als hij „D' gouwe garstengarve” eens kon huren. Dat is een kleine ongebruikte brouwerij, maar die is helaas het eigendom van de rijke bierbrouwer Sijpesteyn, Nel's vader. Die heeft zijn zinnen op een andere kandidaat gezet voor zijn dochter, de rijke Wichman Jochemsz., geld genoeg, doch rooms. Wie zal het winnen?

Al nadenkend over deze dingen heeft Johan intussen het ouderlijke huis bereikt. Och 't is een onaanzienlijke woning. Zijn ouders behoren tot de smalle gemeente. Dat is aan hun woning goed te zien. Doch er heerst geluk en godsvrucht. De begroeting is allerhartelijkst.

„Ik zal morgen direkt aan sinjeur Sijpesteyn vragen of jij weer terug kunt komen, Johan”, belooft vader Teun. Maar Johan schudt het hoofd.

„Wacht daarmee nog maar even, vader!” zegt hij. „Maar jongen, je moet toch weer gaan verdienen”, meent moeder.

„Nog niet zo dadelijk, moeder. Ik heb geld genoeg om het een poosje uit te zingen. En als 't me lukken wil, ga ik voor mezelf beginnen.”

„Je bedoelt zelf . . . je wilt een eigen bierbrouwerij.” Van schrik maakt vader de zin niet af en hij kijkt zijn vrouw aan, alsof hij zeggen wil: nu is het helemaal mis met Johan moeder.

„Ik vrees, dat jij het nu te hoog in 't hoofd hebt, Johan”, zegt moeder, „daar kan de Here nooit zijn zegen op geven, denk daarom jongen!”

Johan laat dit onderwerp rusten. „Hoe is het hier met de vervolging?” vraagt hij. „In 't zuiden is het heel erg. Daar is de ketterjager Pieter Titelman bezig, om de hervormden te vervolgen. Hij spaart niemand. Ieder die volgens Gods Woord wil leven, loopt groot gevaar. Het is één van de redenen, waarom ik nu al naar huis ben gekomen. Ik was liever nog wat weggebleven.”

„Hier is 't ook niet pluis”, vertelt vader. „Maar ge-

lukkig horen we de laatste tijd weinig van terechtstellingen.”

„Hebben jullie nog wel eens een godsdienstoefening?”

„Af en toe. Straks met het Kerstfeest komt er weer eens een dominee. We hopen dan een geheime preek te horen in de leegstaande brouwerij „D' gouwe garstengarve”, je kent dat ding wel. 't Is van meneer Sijpesteyn.”

„Ja ik ken dat gebouw heel goed. Meneer moest het mij maar verhuren.”

„Och Johan, och jongen . . .” zucht moeder.

„Ik heb zelf een nieuw recept gevonden, moeder. Dat geeft een nieuw soort bier, zoet en donkerbruin.”

„Luchtkastelen Johan, allemaal luchtkastelen, zet ze maar gauw uit je hoofd jongen”, zegt vader.

„Ga morgen maar met mij mee naar de brouwerij. Ik zal dankbaar zijn als sinjeur je weer neemt.”

In die zelfde vooravond, waarop Johan van Vuren is thuisgekomen, heeft Wichman Jochemsz. een ontmoeting met Nel Sijpesteyn. Hij was aan de kade, toen de trekschuit er meerde en hij heeft Johan van de schuit zien springen: 'n keurige, knappe verschijning. Het zien van die jongen van de bierbrouwersknecht, heeft hem een schok gegeven. Nu is zijn concurrent weer in de stad. Wat zal Nel nu doen. O de oude heer wil het niet, dat helpt, maar zal Nel zich daaraan storen?

Hij wil zekerheid hebben. Hij moet haar opzoeken. En hij vindt Nel. Schijnbaar toevallig ontmoet hij haar op een der grachten. Zij is op weg naar huis en Wichman vergezelt haar. Maar de conversatie wil niet erg vlotten. Het gesprek loopt over allerlei algemene dingen en Nel vermijdt zorgvuldig elk woord, dat op enige toenadering zou wijzen.

Op de hoek van de oude kerk blijft Wichman opeens staan. „Nel”, zegt hij, „laten we er niet langer omheen draaien. Ik zal je op de man af zeggen hoe ik er over denk. Je hebt het natuurlijk allang begrepen. Maar laat ik het je nu nog eens met zoveel woorden zeggen: ik hou van je en ik zou graag willen, dat jij met me trouwt. Je vader is er voor, dat weet ik.”

„Dat doet weinig ter zake Wichman”, meent het meisje. „Waar het op aan komt is, of ik voor je voel en dat doe ik niet!”

„Zeg dat nu niet te haastig!”

„Nee, dat zeg ik weloverdacht. Van wat jij voorstelt kan nooit iets komen, Wichman, nooit, dat verzeker ik je!”

„Omdat ik rooms ben zeker? Ik dacht, dat dit juist gelukkig was. Jij bent een ketterse, maar als je met mij trouwt, behoef jij niet bang te zijn voor de vervolging. Ze blijven dan van jou af, daarvoor zal ik zorgen, begrepen?”

in vervolgingstijd

DOOR P. DE ZEEUW J.Gzn.

„Heel goed, Wichman, maar die overweging brengt mij niet tot andere gedachten!”

„Je wacht zeker op die ketter, die jongen van een bierbrouwersknecht? Ja zeker, ik bedoel Johan van Vuren. Nou, reken maar niet, dat jij die ooit krijgt. Daar voor zal ik zorgen!”

„Dat ligt in Gods hand en niet in de jouwe!”

zegt Nel heel kalm en dan loopt ze verder.

„Ik waarschuw je nog voor 't laatst Nel!” roept Wichman haar nog na. En dan verdwijnt hij in de duisternis van de avond.

Nel twijfelt nu niet meer. Als ze ooit iets voor Wichman gevoeld heeft, dan is dat nu meteen uit, voorgoed uit.

„Jij wou mij spreken, Van Vuren?” vraagt IJsbrand Sijpesteijn. Hij zit op zijn kantoor aan zijn schrijftafel en Johan staat voor hem.

„Ja sinjeur heel graag. U weet, dat ik in het zuiden geweest ben. Ik heb daar het bierbrouwersvak grondig geleerd en het is me zelfs gelukt een nieuw recept samen te stellen voor een nieuw soort bier. Mijn brouwsel zal zoet en donker zijn. Iets heel anders dus dan er van uw brouwerij komt. Voor concurrentie behoeft u dus niet bang te zijn. En daarom wilde ik u vragen of u mij „D' gouwe garstengarve” wilt verhuren. Daarin zou ik graag willen beginnen.”

„Je hebt dat link overlegd, Van Vuren”, begint IJsbrand Sijpesteijn, „maar je begrijpt zeker wel, dat daar niets van zal komen. Vooreerst moet dat ding veel huur opbrengen, meer dan jij kunt betalen.”

„Ik heb het geld er voor sinjeur!”

„Zo, nou ja, maar er komt meer kijken, dan de huur alleen. En verder gebruiken we dat gebouw nu en dan voor geheime bijeenkomsten. Ik wil het onze mensen niet aandoen, hun die lokaliteit weer te ontnemen.”

„Dat behoeft ook niet sinjeur. Telkens als er preek wordt gehouden zal ik zorgen, dat alles in orde is. Die samenkomsten kunnen gewoon doorgaan.”

„Nee Van Vuren, ik verhuur jou dat gebouw niet. Ik begrijp best, dat jij weer aan het verdienen moet en omdat jij de zoon bent van mijn trouwe knecht Teun van Vuren, zal ik je weer in dienst nemen. Als je wilt kun je morgen beginnen. Je krijgt hetzelfde loon als je vader en dat is, dunkt me, heel mooi aangeboden.”

„Zeker sinjeur, maar begrijpt u eens, ik heb het vak grondig geleerd, ik kan nu...”
Maar Sijpesteijn geeft hem niet eens de kans zijn zin af te maken.

„Je hebt gehoord, wat ik zei Van Vuren? Dat is mijn laatste woord. De beslissing is nu aan jou en ga nu, want ik heb nog veel te doen!”

Johan verlaat het kantoor.

Het hoofd vol sombere gedachten loopt hij naar huis terug. Maar als een zonnestraal op een donkere winterdag, verschijnt daar ineens Nel op zijn weg. Zij gaat, zoals ze elke morgen doet, naar de markt om inkopen te doen. Moeder deed dat vroeger, maar ze is er nu te oud voor. Het meisje loopt op Johan toe en met de hand vooruit zegt ze: „Hé Johan ben jij ook weer in de stad?”

„Zoals je ziet Nel. 'n Paar dagen geleden ben ik thuis gekomen. In het zuiden woedt op 't ogenblik de vervolging heviger dan ooit. Dat heeft mijn thuiskomst verhaast. Ik verlangde ook sterk naar mijn ouders en... natuurlijk ook naar jou. Dat begrijp je zeker wel?”

„Och malle jongen, moet ik dat nu heus geloven? Of zei je het maar om me te vleien?”

„Hoor eens, ik moet je wat vertellen Nel.” En hierbij troont Johan het meisje een smal steegje in, waar ze geen last hebben van nieuwsgierige voorbijgangers.

En daar vertelt hij het meisje van zijn plannen en van zijn bekwaamheden. Hij is nu een volleerd bierbrouwer geworden en nog wel met een eigen recept. Nel luistert met grote belangstelling.

„Die Johan daar zit wat in!” denkt ze trots. „En hij behoort tot de hervormden, evenals ik...”

„Ik ben bij je vader geweest”, vervolgt Johan zijn verhaal en Nel is nu opeens vol aandacht.

„Zou hij...?”

„Ik vroeg hem mij de oude brouwerij „D' gouwe garstengarve” te verhuren.”

„O... en krijg je die?”

„Geen denken aan. Ik mag weer komen werken, net als vóór ik naar het zuiden ging. Maar dat kan niet Nel. Je moet begrijpen, dat ik nu het vak volledig onder de knie heb. En de kennis, die ik verwierf wil ik graag gaan gebruiken. Vind jij dat nu zo dwaas? Mag ik dat niet proberen, omdat m'n vader een gewone bierbrouwersknecht is?”

„Je hebt schoon gelijk Johan. Ik vind het flink van je, dat je zo aanpakt. Heb je er geld voor?”

„Voldoende. Met hard werken en zuinig zijn heb ik het opgespaard ginds in het zuiden.”

„Wil ik eens met vader praten?”

„Ik vind het heel lief van je Nel, maar wacht daarmee nog even. Over twee dagen is het Kerstfeest. We hebben dan een geheime bijeenkomst, weet je dat?”

„Ja zeker en nog wel in „D' gouwe garstengarve!” laat ze er lachend op volgen.

„Na het Kerstfeest wil ik nog eens met je vader praten”, gaat Johan verder. „Maar eerst moet ik zeker zijn van iets anders. Zonder dat is de bierbrouwerij voor mij van geen betekenis meer!”

„Wat... wat bedoel je Johan?”

„Nel we zijn allang goede vrienden, is 't niet?”

„Zeker jongen, heel beste vrienden zelfs.”

„Is dat maar gewone vriendschap, Nel? Of is het

iets meer. Ik bedoel... zou jij mijn vrouw willen worden?"

Het blijft enkele tellen stil, seconden, die voor Johan uren lijken. En dan zegt Nel zacht: „Ja Johan, dat wil ik!”

„En Wichman dan?”

„Voor mij bestaat er geen Wichman, Johan en dat heb ik hem gisteren ook ronduit gezegd!”

„O Nel wat maak jij me gelukkig. Nu komt alles terecht, geloof jij dat ook niet?”

De eerste zoen is het antwoord op deze vraag.

Kerstavond!

Somber en grauw staat daar „D'gouwe garstengarve” in de straat De deuren zijn sterk en zwaar en ze zijn secuur gesloten. Aan niets valt te ontdekken, dat de gelovigen daarbinnen straks het kerstevangelie hopen te horen. Het zuivere Evangelie, zoals Gods Woord dat geeft. Een eind voorbij het gebouw is een smal steegje: het Soepslop. Daardoor sluipen nu en dan een paar mensen. Halverwege het slop slaan ze linksaf en dan bereiken ze al gauw de achterkant van de brouwerij. Daar is een smalle deur en die is wél open. Het slop loopt verder dan de zijgang en ook van de andere zijde komen de mensen door het Soepslop naar de brouwerij. Omdat het gebouw ongebruikt is zijn de ramen aan de straatzijde geblinderd met planken. In het holle gebouw zelf branden enkele tuitlampen en hier en daar staat er een blaker, met een brandende kaars.

Johan van Vuren was er een uur geleden al. Hij heeft op zich genomen de zaak in orde te maken. Er zijn zitplaatsen aangebracht: planken op staande biervaten gelegd. En vooraan heeft Johan een verhoging gemaakt. Hij heeft daarbij de hulp gehad van zijn vriend Harpert Maartensz. Hij is klerk op het comptoir van sinjeur Sijpesteijn. Samen hebben de jongelui deze kerkdienst onder het kruis georganiseerd. Aan een paar spijkers bij de achterdeur hangen twee costuums, zoals de rakkers van de schout die dragen. Niemand let daar op. Johan heeft ze daar opgehangen en hij weet waarvoor. Dat weet Harpert trouwens ook.

Sinjeur Sijpesteijn komt binnen met zijn vrouw en met Nel.

„Loopt u niet te ver naar voren sinjeur”, zegt Johan beleefd.

„Waarom niet Van Vuren? Ik wil de dominee goed kunnen horen.”

„We vieren het Kerstfeest onder het kruis, sinjeur, vergeet u dat niet. Er zou een overval kunnen plaats hebben en dan is de achterdeur de enige uitgang.”

„En als de vijand aan de achterdeur komt? Dan lopen we hem precies in de armen!” zegt Sijpesteijn. „Dat zal niet zo licht gebeuren, sinjeur. Daar voor zullen Harpert en ik zorgen!”

Nel kijkt trots naar Johan: Wat is hij flink! denkt ze, maar ze zegt niets. Ze neemt op de achterste bank plaats en dan volgen vader en moeder haar voorbeeld.

Als allen aanwezig zijn, komt de dominee in gezelschap van een paar broeders.

Daarna begint de dienst.

Er wordt gezongen. Het is psalm 98 vs. 2.

*Hij heeft gedacht aan syn genade
Na syne goedigheyt seer groot
En aen syn waerheyt vroegh en spade
Tot troost Israëls in den noot.
't Heil dat ons Godt nu wil toesenden,
Is alsins bekent nu ter tijt:
Dies moeten des aerdtbodems enden,
Juychen en singen seer verblijt.*

Als tekst geeft de dominee op Lukas 2 vs. 6 en 7. Hij predikt het heerlijk Evangelie van de geboorte van de Heiland en trekt een parallel tussen Hem en allen, die Hem liefhebben.

„Voor Hèm was geen plaats in de herberg”, zegt hij, „en voor ons Zijn volgelingen is er geen plaats in enige kerk. Wij moeten genoeg nemen met een oude bierbrouwerij. Maar het Evangelie, dat wij hier horen is er niet minder rijk om. De plaats waar wij het horen, doet er niet veel toe. Het komt er op aan, dàt wij het horen en dat het doordringt tot in onze harten.”

Er wordt met grote aandacht geluisterd. Naar dit Kerstfeest hebben deze mensen wekenlang verlangend uitgezien. Ze weten het, dat zij hier zitten met gevaar voor hun leven. Maar wat doet dat er toe. Wat betekent het tijdelijke vergeleken met het eeuwige? Immers niets.

„In de wereld zult gij verdrukking hebben”, heeft de Heiland voorzeggd. Zij ondervinden dit elke dag. Ook nu weer met dit Kerstfeest onder het kruis. Maar hun blijdschap is er niet minder om. Zij drinken de woorden des levens in, als een dorstige woestijnreiziger het bronwater. En dan opeens is er rumoer in de straat. Verschrikt luisteren de mensen, want zij vrezen dat dat lawaai niets goeds betekent. En ze hebben gelijk. Enkele ogenblikken later wordt er op de zware voordeur gebeukt.

„Doe open in naam der wet!” wordt er geschreeuwd. De dominee staakt zijn preek...

Verbijsterd kijken de mensen elkaar aan. Maar dan springt Johan van Vuren naar voren. Hij gaat op een der voorste banken staan en hij zegt: „Onze samenkomst is blijkbaar verraden. Maar dat is niets. We moeten allen zo snel mogelijk door de achterdeur verdwijnen. Aan het einde van het gangetje moeten jullie links afslaan, het Soepslop door naar de Achterstraat!”

„Maar ze kunnen door het Soepslop achterom komen!” roept Sijpesteijn.

„Niet zo gemakkelijk sinjeur”, zegt Johan, „mijn vriend Harpert en ik hebben het slop versperd, toen jullie allen binnen waren. Laten we nu nog eens psalm 98 vs. 2 zingen. Dan denkt de vijand, dat de vergadering gewoon doorgaat en komt hij niet op de gedachte, dat we aan 't vluchten zijn!”

Met haperende stem wordt het mooie vers gezongen. De dominee verlaat het eerst het lokaal. Daarna volgen de mensen, die achteraan zitten. En zo verlaat geleidelijk aan, al zingend, de kleine gemeente het gebouw...

Ondertussen wordt de voordeur zwaar gerammeid. Men hoort haar al kraken. Het zal niet lang meer duren of ze bezwijkt.

Als de laatste mensen vertrokken zijn, zegt Johan: „Vooruit Harpert, nu wij!”

Ze trekken de pakjes aan die aan de spijkers hangen, zo maar over hun gewone kleren heen. Zij slaan aan het eind van het gangetje rechts af, het Soepslop in. Daar staat de versperring die zij er zelf aan brachten. Het is een kleinigheid om dit weer weg te nemen en dan hollen ze naar de voordeur van de brouwerij. Ze voegen zich bij de rakkers en al gauw bezwijkt de deur en stormen zij mee naar binnen.

„De vogels zijn gevlogen!” zegt de schout spijtig, „kijk maar, de achterdeur staat open! Nou Wichman Jochemsz. als jij weer eens wat weet!” snauwt hij de onthutste Wichman toe. „Waarom heb jij ons niet gezegd, dat er nog een achterdeur was en hoe we daar moesten komen?”

„Ik meende, dat u dat wist heer schout!”

„Meende! meende! Moet ik alles weten. Jij bent me komen vertellen, dat hier een geheime samenkomst van de kettters gehouden zou worden. Jij

Kerstmis 1962

*Een schaam'le stal;
Een pover Kind;
Een voerbak en wat doeken.
Een helder licht;
Een eng'lenstem;
Een mens, die Hem gaat zoeken.*

*Een angstig mens;
Een kloppend hart;
Raketten en atomen.
Een welvaartsstaat;
Een wereldbrand;
Een nacht, vol bange dromen.*

*Een donk're nacht;
Een lichte ster;
Een dageraad in 't Oosten.
Een juub'lend lied;
Een vast geloof:
„Hij komt de volken troosten”.*

TONNY VAN AMERONGEN

had dus ook moeten vertellen, hoe de ligging van deze brouwerij was!"

Wichman pruttelde nog wat tegen. „Heb jij dat goed gehoord Harpert?" vraagt Johan fluisterend aan zijn vriend. „Heb je dat goed gehoord?"

„Ja zeker, wat zou dat?"

„Wel je hoort, dat wij deze overval te danken hebben aan Wichman Jochemsz. Welnu vertel dat dan morgen aan sinjeur Sijpesteijn. Zal je dat beslist doen?"

„Ik beloof het je Johan!"

„Vooruit mannen!" brult intussen de schout, „we moeten dat kettergebroed achterna. Misschien lukt het ons er nog een paar te grijpen!"

De rakkers verlaten door de achtergang het gebouw en zoeken hun weg links en rechts door het Soepslop.

Johan en Harpert lopen nog een eind mee. Ze zien tot hun blijdschap, dat er niemand wordt gegrepen. Gode zij dank zijn allen ontkomen. Allen... dus ook Nel.

De vrienden nemen al gauw afscheid en gaan naar huis.

In het huisje van Teun van Vuren zitten vader en moeder met een bevend hart te wachten.

„Wat een jongen!" zegt moeder vol trots.

„Ja Machteld, die jongen van jou durft!"

„En van jou!" vult Machteld aan. „O laten we de Here danken voor zijn genadige redding. We hebben Kerstfeest mogen vieren Teun!"

„Ja, maar onder het kruis, moeder."

„Doet dat er veel toe?" vraagt Machteld.

„Nee moeder, dat maakt het juist rijker!"

En dan wachten ze in spanning op de thuiskomst van Johan.

Die laat niet lang op zich wachten, maar even krijgt moeder Machteld nog een beving als ze een rakker ziet binnenstappen.

„Niet schrikken moeder", zegt Johan gauw, „dit is mijn vermomming. Ik wilde weten, aan wie wij

deze overval te danken hebben en dat weet ik nu."

„Wie heeft ons verraden Johan?" vraagt Teun.

„De deftige jongeheer Wichman Jochemsz., vader."

„Is die Wichman dan zó vijandig?"

„Och misschien niet. Vermoedelijk heeft hij een goede reden voor zijn verraad. Het was hem namelijk om mij te doen. En dan geeft Johan de verklaring.

Twee dagen later, als het gezin van Teun van Vuren aan het avondbrood zit, wordt er geklopt en stapt sinjeur Sijpesteijn de kleine kamer binnen.

„Sinjeur!" roept Teun verschrikt, „er is toch geen ellende?"

„Helemaal niet Teun, ik heb alleen maar een boodschap voor Johan."

„Tot uw dienst sinjeur!" zegt deze.

„Zeg Johan", begint Sijpesteijn, „jij hebt me gevraagd de brouwerij „D' gouwe gastengarve" te mogen huren en ik heb je die geweigerd!"

„Ja sinjeur."

„Nou jongen, ik heb me vergist. Jij kunt dat gebouw met ingang van 1 januari van mij in gebruik krijgen. Pas op, ik zeg niet huren, maar in gebruik krijgen. Jij begint daar met je nieuw soort bier en als dat lukt praten we weleens over de huur. Harpert heeft me alles verteld. Ik dank jou wel jongen. Jij hebt ons allen het leven gered!"

Sijpesteijn wacht geen dankbetuiging af, maar wil onmiddellijk vertrekken.

„Sinjeur", begint Johan.

„Heb je nog iets te vragen?"

„Jawel sinjeur. Ik heb u niet gezegd waarom ik die brouwerij zo graag had."

„Om bier te brouwen, natuurlijk!"

„Nee sinjeur, omdat ik zo graag met Nel wil trouwen en..."

„Houd maar op jongen dat is allang in orde, Nel heeft me volledig ingelicht."

Die avond zoekt Johan Nel op en samen danken zij de Here voor dit Kerstfeest onder het kruis, dat hen zóveel zegen en geluk heeft gebracht.